Мікіта ВОЛКАЎ

ДАРОГА ДАМОЎ

— Яначак, можна я ў цябе на каленях паляжу, бо ехаць жа яшчэ далёка, — пад грукат чыгункі саладжава прамаўляла Надзейка.

«Наступны прыпынак — станцыя Раманы», — агучыў жаночы голас.

— Толькі калі прыедзем, ты не стой ля парога, як бэйбус, праходзь адразу да стала, будзь як дома. Маці мая цябе не з'есць, хоць настаўніца яна строгая, праўда, бацька з братам крыху кухталёў надаюць, але ж гэта так, для знаёмства.

Электрычка імкліва ляцела, да Маладзечна было ўжо зусім нічога.

— Вось, паглядзі, які прыгожы касцёл. Тут часта Кандрусевіч служыць. Мы з мамаю сюды ездзілі на Дзясятуху. Такі фэст тут бывае! Ой, хутчэй бы ўжо, не дачакаюся.

Цягнік паволі спыняў ходу, у шыбіне электрычкі паказаўся невялікі будынак чыгуначнага вакзала. На даху віднеўся надпіс «Маладзечна».

— Усё, Яначак, бяры торбы, сыходзім, канцавая.

Праз сваё задуменне і разгубленасць хлопец і не пачуў аб'яву пра канцавую станцыю. Дзяўчына працягвала:

— Так хутка час мінуў, не верыцца, што мы першы раз да мяне дамоў едзем. Весялей, чаго ўнурыўся? Вось наш вакзал. Глянь, які харошы. Яму ужо больш як сто гадоў, зірні на элегантныя арачныя вокны, пілястры ды рызаліты.

— А што гэта хаця за астры?

— Ну ты смешны, пілястры — гэта такія выступы, якія, быццам калоны, упрыгожваюць будынкі, — крыху насмешліва адказала Надзея, працягваючы:

— Цяпер мы ідзём вуліцай Прытыцкага, паглядзі, якая шырокая і прасторная, нездарма яе называюць «Брадвей». Але мне яна нагадвае кіеўскі Крашчацік. А як добра тут летам! На гэтай вуліцы спяваюць і граюць тутэйшыя музыкі — студэнты з музычнага вучылішча імя Міхала Клеафаса Агінскага. Нашаму гораду пашчасціла…

Мікіта Волкаў нарадзіўся 13 сакавіка 1992 года ў Барысаве. Беларускую мову вывучаў у Краснадворцах пад Салігорскам і Рагатцы пад Барысавам — на малой радзіме і духоўнай бацькаўшчыне. Упершыню сур'ёзна зацікавіўся літаратурай у ліцэі БДУ дзякуючы выкладчыцам В. В. Кушнярэвіч і Н. А. Вайніловіч. Студэнт Белдзяржмедуніверсітэта.

Надзея гаварыла і гаварыла. Яна нават не заўважыла, што Янак ужо даўно не слухае яе. Ён глядзеў некуды ўбок, часта азіраўся назад, быццам хацеў уцячы. А Надзея, смакуючы кожнае слова, з асаблівым запалам працягвала:

— Вось мы і падышлі да самага сакральнага. Раней тут стаяў помнік пакутнікам за волю і незалежнасць. На бяду, падчас дажынак перанеслі яго ў парк. Ён там нядаўна і раскалоўся па іроніі лёсу. Але цяпер тут стаіць не горшы помнік, «Папараць-кветка» завецца, бачыш, закаханыя хлопец і дзяўчына ў папараці. Як мы з табой.

І ў гэты момант смелая дзяўчына пацалавала Янака. Але ён быццам і не быў гэтаму рады. Усё неяк мітусіўся, нешта выглядаючы ў наваколлі. А дзяўчына гэтага і не заўважала.

Янак і Надзея вучыліся разам ва ўніверсітэце. Надзея, патомная інтэлігентка, дачка настаўнікаў, пакахала хлопца, які паходзіў з самых горкіх парабкаў. Янак толькі і адрозніваўся ад астатніх тым, што меў моцныя ды шырокія перадплеччы — знак вясковай працы. Уменне спрытна касіць ды трымаць у руках сахор перайшлі Янаку ў спадчыну ад шматлікіх пакаленняў працавітых продкаў. Надзея ж вабіла многіх кавалераў, шмат хто з іх да яе заляцаўся, аднак пакахала яна Янака. І што магло прымусіць дзявочае сэрца скарыцца, ніхто не ведаў. Надзея так апантана любіла Беларусь і ўсё, што з ёй звязана, што марыла закахацца ў хлопца з народных нетраў. Магчыма, нейкае адмысловае вымаўленне, дыялектная мова, хоць і змяшаная з русізмамі, русыя валасы і шэрыя вочы, — усё гэта разам адыграла нейкую ролю. Стварыўшы вобраз ідэальнага хлопца, Надзея шукала і нарэшце знайшла. Тыпова беларускае аблічча хлопца яна заўважала ў іхнім інтэрнаце. Аднойчы Надзея ішла з вакзала і несла цяжкія торбы. Голас з-за спіны: «Дзяўчына, мо не дасцё рады, я вам памагу!», — агаломшыў яе. Гэтае «не дасцё рады» працяла наскрозь. Выраз яна чытала ў кнігах, але пачуць яго ад хлопца, які быў яшчэ і сімпатычны, не спадзявалася. Так яны і пачалі сябраваць, пакуль сяброўства не перайшло ў нешта большае. Пакрысе Надзея пачала ляпіць з Янака тое, што было ёй патрэбна. Хлопец падпрацоўваў, таму яны маглі часта наведваць Купалаўскі тэатр, хадзілі ў мастацкі музей, Надзея нават завяла яго ў грэка-каталіцкую царкву, змусіла ахрысціцца, і ён падначаліўся. Ці «паксцілі» яго ў дзяцінстве, Янак не ведаў, бо ў роднай вёсцы не было ані касцёла, ані царквы. Праўда, бабуля на Посную Каляду заўсёды варыла куццю, а да Вялікадня пякла смачныя булкі ды фарбавала яйкі. Вось і ўсё ягонае веданне пра рэлігію. Гадавала Янака маці, бацьку ён ніколі не ведаў. Вельмі крыўдаваў Янак, бо яго, бязбацькавіча, клікалі байструком. «А вось, жанкі, гляньце, Гэлін байструк увесь збіты пайшоў, відаць, з хлопцамі зарэчанскімі дужаўся», — джалілі яго вясковыя абгаворы.

— Чаго задумаўся, мы ўжо амаль прыйшлі. Калі выйдзем з парка, то апынемся адразу насупраць майго дома.

— Ты, гэта… ты даруй, але я не пайду да цябе. Мо рана яшчэ з бацькамі тваімі знацца, — сказаў Янак.

— Рана? Ужо два гады сустракаемся, мама мая напякла смачных піражкоў. Бацька віна свайго дастаў, усе чакаюць цябе, — гаварыла Надзея і разумела, што не зможа ўгаварыць застацца.

— Ды не трэба мне вашай гасціннасці. Мне заўтра трэба быць дома. Буракі выбіраем.

Надзея заплакала. Янаку самому захацелася зараўці. Ён разумеў, што знаёмства — гэта тыя ж агледзіны. Сустрэча з бацькамі каханай азначала толькі адно — крок да заручын. А Янак усё ж быў ёй не роўня. Яму хацелася ўцячы, але пакінуць Надзею ў такім стане ён не мог, пачаў супакойваць:

— Любая, не плач. Я прыеду, абавязкова прыеду, толькі пазней. Скончым універсітэт, пачнём працаваць, а там і бачна будзе. А пакуль я жаніх нядошлы.

— А можа, тады позна будзе, можа, я іншага сабе знайду, лепшага за цябе, — у істэрыцы даводзіла Надзея. Але раптам паспакайнела, змянілася і мовіла:

— Я даўно ўжо хацела табе сказаць… Ведаеш…

— Надзечка, можа, адыдзем убок, а то людзі ўсё бачаць і чуюць, — тарахцеў Янак.

— Ды ідзі ты, знаць цябе не хачу, — рэзка абарвала Надзея і пайшла.

Янак застаўся стаяць пасярод парку зусім адзін. Людзей і след прастыў. Ён доўга ўглядаўся ў постаць Надзеі, пакуль тая паволі не знікла. У збэрсаных думках Янак сігануў назад. Усё той жа парк, альтанкі, помнік, гадзіннік на вуліцы Прытыцкага. Хутка ён дайшоў да вакзала. «І недалёка адышліся, а столькі паспела расказаць». Ён купіў квіток, да адпраўлення электрычкі заставалася пяць хвілін. Заходзячы ў вагон, Янак працягваў думаць. Яму амаль удалося абстрагавацца.

«Асцярожна, дзверы зачыняюцца, наступны прыпынак — Фестывальны».

Знянацку нейкая трывога пачала агортваць Янака. Нешта было не так, але што, ён здагадаўся не адразу. Торба, якую ён, і седзячы ў вагоне, не выпускаў з рук, была Надзіна. «І як жа я адразу не здагадаўся ёй аддаць?» — думаў Янак. Паволі ў яго нараджалася ахвота пакорпацца ў Надзінай торбачцы. Зрэшты, нічога цікавага ў ёй і не было. Цёплая кофта, пустыя кантэйнеры ад ежы, свечкі, якія яна запальвала на апошняй іхняй рамантычнай сустрэчы ў яго інтэрнацкім пакоі, — усё знаёмае, звыклае воку. У бакавой кішэні ляжала памада, люстэрка, нататнік. Янак усё быццам агледзеў. Засталася апошняя маленечкая кішэня, якая знаходзілася ўнутры сумкі. Янак расшпіліў замочак і дастаў дзіўную рэч. Што гэта было, ён зразумеў не адразу. Нейкая белая даўгаватая палоска з дзвюма чырвоненькімі рысачкамі. Нарэшце ён дапяў. Надзея зацяжарыла. Гэтая навіна так нечакана абрынулася на яго галаву.

З Надзеяй яны часта сустракаліся ў ягоным пакоі, калі хлопцы з’язджалі дамоў. «Але гэта многае мяняе. Гэта гамон усяму майму жыццю. Дзе ж браць грошы?» — плылі думкі. Заставаўся апошні год вучобы. Кідаць не выпадала, не вяртацца ж Янаку ў вёску свіней пасвіць. А дзе ён грошы возьме? Вядома, маці-п’яніца не памочнік у гэтым.

Да дома заставалася мала. На дварэ пакуль было светла, і ён вырашыў сысці крыху раней, на знаёмай станцыі. Яму патрэбны быў шпацыр, каб падумаць. Пачынаўся ўзлесак, за якім адкрывала свае ўладанні лугавая імшарына. Улетку яны з дзядзькам Кастусём і касіць ездзілі сюды, бо скрозь было суха. Аднак цяпер стаяла восень, мінула малая Прачыстая, і імшарына напоўніцу налівалася вадой. Хлопец хутка знайшоў патрэбную яму сцежку. Вялізны камень і цяпер служыў арыенцірам. Побач стаяла крывая шыльда: «Гидрологический памятник природы. Охраняется государством». Ён зламаў гэтую шыльду і пайшоў далей. Ягоныя сляды хутка напаўняліся іржавай каламутнай вадой. Каб не прамачыць ногі, ён стараўся болей ступаць па купінах.

Торкаючы ў багну палкай, ён расчароўваўся. Балота штогод мялела. Імшара была ўжо не тая, як у ягоным маленстве. Памалу ступаючы з купіны на купіну, ён забываўся на нядаўнюю навіну. Бухматыя лазнякі ды алешнікі ачышчалі ягоную свядомасць. Дзе зялёны, а сям-там бела-кудзелісты мох пераліваўся на сонцы ўсімі адценнямі дурманных балотных чараў. Чырвоныя журавіны, бы рассыпаныя пацеркі наўкола, абуджалі ў свядомасці дзіцячыя ўспаміны. Як даўно ён збіраў гэтыя ягады, стараючыся абагнаць сваю бабулю, якая шпарка напаўняла чарговае вядзерца. Пасля яму давядзецца несці ейныя і свае вёдры ў ванзэлку за плячыма. Цяжка смылелі плечы, аднімаліся ногі, але малы ўпіраўся, не выдаваў змoранасці. Ён ведаў, што назаўтра старая Хведрыха павязе ў горад прадаваць самагонку дый возьме яго з сабой, дзе ён, стоячы акрай царквы, будзе прадаваць ягады. Але тое было ў мінулым, пасля смерці бабулі ён ніколі не прыходзіў сюды. Не было калі. А як з'ехаў у Мінск на вучобу, дык нават і летам не вяртаўся. Рабіў на будоўлі падсобнікам. Прыязджаў толькі па Вялікадні ўзараць дый раз-пораз абагнаць бульбу. Цяпер ён ніколі гэтага рабіць не будзе. Абыдуцца і без яго. Апошнія гады маці співалася ўсё больш, гарод стаяў зусім зарослы, а яна і без яго пражыве. Хлопец ужо і дома не хацеў бываць, збольшага сядзеў у інтэрнаце ў Мінску.

«І куды гэта я зайшоў? Зусім сваё балота не пазнаю». Імшарына заканчвалася, балота пакрысе пераходзіла ў лес. «Мабыць, забрыў у Боркі, тут жа непралазная гушчэча была раней». Ён ведаў, што тут вадзіліся дзікі. Гэтых лясных жыхароў хлопец баяўся з маленства. Памятаў, як парвалі яны маленькую дзяўчынку Зоську, якую доўга шукалі, а знайшлі толькі чырвоны лапік сукенкі... «А вось і свежыя рыцвіны ды сляды». Янак ведаў, што, убачыўшы дзіка, трэба хіснуцца ўбок, бо яны ніколі не вяртаюцца назад, не паварочваюць галавы. Ён шпарка ішоў на іх голас, а пад ім гучна храбусцела паламанае голле. Балота скончылася. Бурую касматую дзічыху і чародку чарнюткіх парсючкоў было ўжо відаць. Цяпер ён пабяжыць ім насустрач…

